

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 1527

Warszawa, 8 lipca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o Rzeczniku Praw Rolników.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Mirosława Maliszewskiego.

(-) Władysław Bartoszewski; (-) Paweł Bejda; (-) Marek Biernacki; (-) Adam Dziedzic; (-) Andrzej Grzyb; (-) Henryk Kiepus; (-) Dariusz Klimczak; (-) Agnieszka Maria Kłopotek; (-) Władysław Kosiniak-Kamysz; (-) Stefan Krajewski; (-) Radosław Lubczyk; (-) Mirosław Maliszewski; (-) Urszula Nowogórska; (-) Mirosław Adam Orliński; (-) Krzysztof Paszyk; (-) Michał Pyrzyk; (-) Ireneusz Raś; (-) Wiesław Różyński; (-) Jarosław Rzepa; (-) Tadeusz Samborski; (-) Czesław Siekierski; (-) Henryk Smolarz; (-) Zbigniew Sosnowski; (-) Magdalena Sroka; (-) Jacek Tomczak; (-) Stanisław Tomczyszyn; (-) Piotr Zgorzelski; (-) Zbigniew Ziejewski; (-) Jolanta Zięba-Gzik; (-) Bożena Żelazowska.

U S T A W A

z dnia 2025 r.

o Rzeczniku Praw Rolników¹⁾

Art. 1. Rzecznik Praw Rolników, zwany dalej „Rzecznikiem”, stoi na straży praw rolników, wykonując swoje zadania w celu wzmocnienia ochrony ich słuszných interesów, w szczególności w zakresie niezakłóconego prowadzenia działalności rolniczej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i z poszanowaniem dobrych obyczajów, oraz mając na względzie zachowanie funkcji produkcyjnych wsi.

Art. 2. Ileż w ustawie jest mowa o rolnikach, rozumie się przez to członków samorządu rolniczego, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183).

Art. 3. 1. Funkcję Rzecznika pełni prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych, zwanej dalej „Krajową Radą”.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa powołuje prezesa Krajowej Rady na stanowisko Rzecznika, w terminie 7 dni od dnia wyboru prezesa Krajowej Rady.

3. Minister odwołuje Rzecznika w przypadku odwołania z funkcji prezesa Krajowej Rady albo wygaśnięcia mandatu prezesa Krajowej Rady.

Art. 4. 1. Rzecznik wykonuje swoje zadania przy pomocy jednego zastępcy.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa powołuje zastępcę Rzecznika, na wniosek Rzecznika, spośród członków zarządu Krajowej Rady.

3. Minister właściwy do spraw rolnictwa odwołuje zastępcę Rzecznika na wniosek Rzecznika.

Art. 5. Rzecznik powołuje swoich pełnomocników terenowych, którymi są prezesi izb rolniczych.

Art. 6. Do zadań Rzecznika należy:

- 1) opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących interesów rolników;
- 2) pomoc w organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, ustawę z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

- 3) współpraca z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi, do których celów statutowych należy ochrona praw rolników, oraz współdziałanie ze stowarzyszeniami, ruchami obywatelskimi, innymi dobrowolnymi zrzeszeniami i fundacjami oraz z zagranicznymi i międzynarodowymi organami i organizacjami na rzecz ochrony praw rolników;
- 4) inicjowanie i organizowanie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie związanym z wykonywaniem działalności rolniczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) podejmowanie innych działań, o których mowa w art. 7, o ile służą one ochronie praw rolników.

Art. 7. 1. W zakresie ochrony praw rolników Rzecznik może:

- 1) występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo wydanie lub zmianę innych aktów normatywnych w sprawach dotyczących interesów rolników;
- 2) informować właściwe organy nadzoru lub kontroli o dostrzeżonych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu organów administracji publicznej;
- 3) występować do Sądu Najwyższego z wnioskiem, o którym mowa w art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622);
- 4) wnosić skargę nadzwyczajną na podstawie art. 89 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym;
- 5) brać udział w postępowaniu w sprawach cywilnych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, o których mowa w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII w dziale III ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 i 1841 oraz z 2025 r. poz. 620), jeżeli stroną jest rolnik, który wyraził zgodę na piśmie na udział Rzecznika, oraz jeżeli Rzecznik brał udział w postępowaniu administracyjnym poprzedzającym to postępowanie sądowe – na prawach przysługujących prokuratorowi;
- 6) występować do Naczelnego Sądu Administracyjnego z wnioskami o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych;
- 7) zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi;

- 8) żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa wszczynane z urzędu;
- 9) informować właściwe organy o dostrzeżonych barierach i utrudnieniach w zakresie wykonywania działalności rolniczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. W celu wykonywania zadań Rzecznik może zawierać umowy na przeprowadzenie badań lub sporządzenie ekspertyz i opinii.

Art. 8. 1. Podjęcie czynności przez Rzecznika następuje z urzędu lub na wniosek.

2. Z wnioskiem mogą zwracać się do Rzecznika rolnicy lub organizacje pozarządowe, społeczne i zawodowe, do których celów statutowych należy ochrona praw rolników.

3. Rzecznik, po zapoznaniu się ze skierowanym do niego wnioskiem, może:

- 1) podjąć czynności;
- 2) wskazać wnioskodawcy przysługujące mu prawa i środki działania;
- 3) przekazać sprawę według właściwości;
- 4) odmówić podjęcia czynności, o czym, uzasadniając swoje stanowisko, zawiadamia wnioskodawcę.

4. Rzecznik, podejmując czynności, bada, czy wskutek działania lub zaniechania organu administracji publicznej nie nastąpiło naruszenie praw lub interesów rolnika.

Art. 9. 1. Rzecznik może zwracać się do właściwych organów, organizacji lub instytucji publicznych z ocenami i wnioskami o podjęcie działań zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony praw rolników oraz usprawnienia trybu załatwiania spraw w tym zakresie.

2. Organy, organizacje i instytucje publiczne, o których mowa w ust. 1, są obowiązane do rozpatrzenia spraw skierowanych przez Rzecznika.

3. Organy, organizacje lub instytucje publiczne, o których mowa w ust. 1, do których Rzecznik zwrócił się o podjęcie działań, o których mowa w ust. 1, są obowiązane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 30 dni, poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajęтым stanowisku.

4. W przypadku gdy organy, organizacje lub instytucje publiczne, o których mowa w ust. 1, nie informują Rzecznika o podjętych działaniach lub zajęтым stanowisku albo gdy Rzecznik nie podziela ich stanowiska, może zwrócić się do właściwej jednostki nadrzędnej o podjęcie odpowiednich działań.

5. Rzecznik publikuje na swojej stronie internetowej oceny i wnioski, o których mowa w ust. 1, oraz udzielone odpowiedzi albo informacje o braku odpowiedzi. W przypadku, gdy

oceny, wnioski lub udzielone odpowiedzi zawierają dane osobowe, publikuje się je po zanonimizowaniu tych danych.

6. W przypadku gdy Rzecznik stwierdził naruszenie praw rolnika w działalności organów, organizacji lub instytucji publicznych, o których mowa w ust. 1, może zwrócić się z wnioskiem o wszczęcie postępowania wyjaśniającego lub dyscyplinarnego.

Art. 10. 1. Organy, organizacje lub instytucje publiczne, o których mowa w art. 9 ust. 1, do których zwróci się Rzecznik, są obowiązane z nim współdziałać i udzielać mu pomocy.

2. Organy, organizacje lub instytucje publiczne, o których mowa w art. 9 ust. 1, są obowiązane w szczególności:

- 1) zapewnić dostęp do akt i dokumentów spraw zakończonych;
- 2) udzielać żądanych przez Rzecznika informacji i wyjaśnień;
- 3) udzielać wyjaśnień dotyczących podstawy faktycznej i prawnej swoich rozstrzygnięć.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do informacji niejawnych w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 632 i 1222).

4. Przepisów ust. 2 pkt 1 i 2 nie stosuje się do postępowań prowadzonych przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

5. Rzecznik jest obowiązany do ochrony oraz nieudostępniania podmiotom nieuprawnionym informacji i danych, uzyskanych zgodnie z ust. 1 i 2, jeżeli stanowią one tajemnice prawnie chronione.

Art. 11. 1. Rzecznik może przetwarzać wszelkie informacje niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań, w tym dane osobowe, z wyłączeniem danych osobowych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, a także danych genetycznych, danych biometrycznych, dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej danej osoby.

2. Rzecznik może przetwarzać dane osobowe, o których mowa w art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.²⁾), wyłącznie w celu ochrony słuszych interesów rolników przy realizacji swoich ustawowych zadań.

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 oraz Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 35.

3. Rzecznik dopuszcza do przetwarzania danych osobowych osoby posiadające pisemne upoważnienie. Warunkiem udzielenia upoważnienia jest pisemne zobowiązanie się osoby upoważnianej do zachowania przetwarzanych danych osobowych w poufności.

Art. 12. 1. Rzecznik przedstawia corocznie, w terminie 90 dni od zakończenia roku kalendarzowego, ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa, a także podaje do wiadomości publicznej na swojej stronie internetowej sprawozdanie ze swojej działalności w poprzednim roku kalendarzowym.

2. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, zawiera w szczególności informacje o podjętych przez Rzecznika czynnościach, a także uwagi o stanie przestrzegania praw rolników oraz dostrzeżonych barierach i utrudnieniach w zakresie wykonywania działalności rolniczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 13. 1. Rzecznik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Rzecznika.

2. Biurem kieruje dyrektor, który w stosunku do pracowników biura wykonuje czynności z zakresu prawa pracy.

3. Biuro Rzecznika działa na podstawie statutu nadanego przez Rzecznika, który określa jego organizację.

4. Biuro Rzecznika nie stanowi jednostki sektora finansów publicznych.

Art. 14. Minister właściwy do spraw rolnictwa udziela corocznie Rzecznikowi dotacji celowej na realizację jego zadań.

Art. 15. W ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 po ust. 2b dodaje się ust. 2c w brzmieniu:

„2c. W sprawach rolników w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia ... 2025 r. o Rzeczniku Praw Rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. ...) Rzecznik współpracuje z Rzecznikiem Praw Rolników.”;

2) w art. 9 po pkt 2b dodaje się pkt 2c w brzmieniu:

„2c) na wniosek Rzecznika Praw Rolników;”.

Art. 16. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935 i 1685 oraz z 2025 r. poz. 769) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Rzecznik Praw Rolników może wziąć udział w każdym toczącym się postępowaniu, a także wnieść skargę, skargę kasacyjną, zażalenie oraz skargę o

wznowienie postępowania, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praw rolnika w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2025 r. o Rzeczniku Praw Rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. ...). W takim przypadku przysługują mu prawa strony.”;

- 2) w art. 173 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Skargę kasacyjną może wnieść strona, prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznik Praw Dziecka lub Rzecznik Praw Rolników po doręczeniu im odpisu orzeczenia z uzasadnieniem.”;

- 3) w art. 264 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Uchwały, o których mowa w art. 15 § 1 pkt 2, Naczelny Sąd Administracyjny podejmuje na wniosek Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokuratora Generalnego, Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Rolników, a uchwały, o których mowa w art. 15 § 1 pkt 3, na podstawie postanowienia składu orzekającego.”.

Art. 17. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 83 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Z wnioskiem, o którym mowa w § 1, mogą wystąpić również Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Rady Dialogu Społecznego, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Rzecznik Praw Rolników.”;

- 2) w art. 89 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Skargę nadzwyczajną może wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznik Praw Rolników i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.”.

Art. 18. W latach 2026–2035 maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na wykonywanie zadań Rzecznika wynikających z niniejszej ustawy wynosi 90 000 000 zł, w tym w poszczególnych latach wynosi w:

- 1) 2026 r. – 9 000 000 zł;
- 2) 2027 r. – 9 000 000 zł;
- 3) 2028 r. – 9 000 000 zł;
- 4) 2029 r. – 9 000 000 zł;
- 5) 2030 r. – 9 000 000 zł;
- 6) 2031 r. – 9 000 000 zł;
- 7) 2032 r. – 9 000 000 zł;
- 8) 2033 r. – 9 000 000 zł;
- 9) 2034 r. – 9 000 000 zł;
- 10) 2035 r. – 9 000 000 zł.

Art. 19. Minister właściwy do spraw rolnictwa powołuje Rzecznika w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 20. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

U Z A S A D N I E N I E

Projekt ustawy zmierza do utworzenia nieistniejącej dotychczas instytucji Rzecznika Praw Rolników. Instytucja ta jest bardzo potrzebna polskim rolnikom, których interesy są narażone na szwank w wielu relacjach prawnych z władzami publicznymi, z podmiotami gospodarczymi i partnerami handlowymi, w sporach cywilnoprawnych i innych podobnych sytuacjach. Rolnicy z reguły są w tych konfliktowych sytuacjach stroną słabszą, a ich sytuacja materialna nie zawsze pozwala na komercyjną pomoc prawną. Celem wprowadzanej regulacji prawnej jest zapewnienie rolnikom bezpieczeństwa ekonomicznego i prawnego, aby mogli oni z kolei zapewnić Polakom bezpieczeństwo żywnościowe.

Swoistym rzecznikiem rolników, jednak bez odpowiedniego umocowania prawnego, jest samorząd rolniczy reaktywowany ustawą z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183). Samorząd rolniczy został powołany ustawowo w celu rozwiązywania problemów rolnictwa i reprezentowania interesów rolników. Dlatego też proponuje się, aby Rzecznikiem Praw Rolników z mocy prawa był Prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych, którą tworzą wojewódzkie izby rolnicze.

Instytucja Rzecznika Praw Rolników, na mocy projektowanej ustawy, jest wzorowana na istniejącej już od 2019 roku instytucji Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców. Podobne jest umocowanie prawne tej instytucji, jej zadania, uprawnienia i obowiązki, a także narzędzia prawne do ich realizacji, w tym uprawnienia do udziału w postępowaniach sądowych na rzecz rolników, wnoszenie skarg nadzwyczajnych, podejmowanie interwencji na rzecz rolników wobec władz publicznych, itp. Katalog zadań Rzecznika i jego uprawnienia są szczegółowo wskazane w art. 6 i 7 projektu.

Rolnicy podobnie jak mali i średni przedsiębiorcy są specyficzną grupą zawodową, której dochody uzależnione są nie tylko od wahań koniunkturalnych, ale także ryzyka o charakterze przyrodniczym. Ich działalność wpływa na cały przekrój społeczeństwa. Rolnicy są coraz mniej liczną grupą społeczną na obszarach wiejskich – dlatego ich działalność powinna podlegać specjalnej ochronie. Na państwie powinien spoczywać obowiązek zapewnienia tej grupie społecznej bezpieczeństwa działalności i jej wsparcia. Stąd też idea, by ta grupa miała swojego własnego Rzecznika, który będzie bronił ich praw, biorąc również pod uwagę konieczność zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego Polski.

Powołanie Rzecznika – przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, będzie związane z kadencją Krajowej Rady Izb Rolniczych. Każdorazowo funkcję Rzecznika pełnić będzie

Prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych, przy czym minister właściwy do spraw rolnictwa będzie powoływał Prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych na funkcję Rzecznika w terminie 7 dni od dnia wyboru Prezesa przez Krajową Radę.

Swoje zadania Rzecznik będzie wykonywał przy pomocy jednego zastępcy, którym będzie członek zarządu Krajowej Rady Izb Rolniczych, powołany na stanowisko zastępcy Rzecznika przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, na wniosek Rzecznika.

Ponadto, przewiduje się utworzenie biura Rzecznika, którym będzie kierował dyrektor. Organizację biura określi Rzecznik, nadając mu statut. Biuro nie będzie jednostką sektora finansów publicznych. Biuro nie będzie posiadało osobowości prawnej, ale będzie mieć zdolność prawną, przy czym oświadczenia woli składać będzie Rzecznik (w szczególności będzie zawierać umowy związane z funkcjonowaniem biura i wykonywaniem ustawowych zadań Rzecznika). Wyjątkiem w tym zakresie będą czynności z zakresu prawa pracy, które w stosunku do pracowników biura będzie wykonywał dyrektor (w tym zawierał i rozwiązywał umowy o pracę, udzielał urlopów wypoczynkowych i innych zwolnień od pracy, itd.).

Zakłada się, że roczny koszt funkcjonowania Rzecznika nie powinien przekraczać rocznie kwoty 9 mln zł, czyli o 10 mln zł mniej jak koszty funkcjonowania Biura Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców i jak zakłada uzasadnienie do poselskiego projektu ustawy o Rzeczniku Rolników (druk nr 1113).

Okolo 6 mln zł rocznie zostanie przeznaczona na wynagrodzenia osób zatrudnionych w biurze Rzecznika. Przewiduje się, że w każdym województwie, przy pełnomocnikach Rzecznika (przy prezesach wojewódzkich izb rolniczych) zatrudniony zostanie jeden radca prawny lub adwokat (przy czym zatrudnienie będzie mogło nastąpić na podstawie stosunku pracy bądź na podstawie umowy o świadczenie usług). Ponadto w centrali biura zatrudnionych zostanie 9 radców prawnych bądź adwokatów, 3 osoby do obsługi administracyjnej, a także dyrektor. Dodatkowo, konieczne będzie zapewnienie obsługi księgowej, informatycznej, inspektora ochrony danych osobowych.

Pozostała kwota 3 mln zł rocznie przeznaczona zostanie na koszty administracyjne biura, tj. najem powierzchni biurowych, energię elektryczną, zakup materiałów eksploatacyjnych (materiały i wyposażenie biurowe), usługi telekomunikacyjne, usługi pocztowe, zakup licencji (oprogramowanie biurowe, system aktów prawnych), koszty wyjazdów służbowych, koszty ekspertyz i analiz.

Należy uznać, że są to uzasadnione i racjonalne koszty, zważywszy że działalność Rzecznika Praw Rolników ma służyć wsparciem dla około 1,2 miliona polskich rolników, prowadzących gospodarstwa rolne w Polsce.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, działalność Rzecznika ma też służyć przestrzegania wobec rolników prawa Unii Europejskiej.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR)

projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Projekt ustawy o Rzeczniku Praw Rolników

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Mirosław Maliszewski

[1] Część wstępna

Zwięźły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Projekt ustawy zmierza do utworzenia nieistniejącej dotychczas instytucji Rzecznika Praw Rolników. Instytucja ta jest bardzo potrzebna polskim rolnikom, których interesy są narażone na szwank w wielu relacjach prawnych z władzami publicznymi, z podmiotami gospodarczymi i partnerami handlowymi, w sporach cywilnoprawnych i innych podobnych sytuacjach. Rolnicy z reguły są w tych konfliktowych sytuacjach stroną słabszą, a ich sytuacja materialna nie zawsze pozwala na komercyjną pomoc prawną. Działalność rolników powinna podlegać ochronie ze względu na jej charakter oraz ryzyka związane z uwarunkowaniami gospodarczymi, w tym wahaniami koniunkturalnymi i uwarunkowaniami przyrodniczymi. Rzecznik Praw Rolników pozwoli na zapewnienie rolnikom bezpieczeństwa ekonomicznego i prawnego. Rolnicy z kolei będą mogli zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe społeczeństwu. Rzecznik Praw Rolników będzie m.in. opiniował projekty aktów prawnych dotyczących interesów rolników, pomagał w organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej, współpracował z organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony praw rolników oraz zagranicznymi i międzynarodowymi organami i organizacjami na rzecz praw rolników. Rzecznik Praw Rolników będzie mógł m.in. występować do Sądu Najwyższego z wnioskami o których mowa w art. 83 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, wносить skargę nadzwyczajną w myśl art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym oraz zwracać się z o wszczęcie postępowania administracyjnego, wносить skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego oraz uczestniczyć w tych postępowaniach na prawach przysługujących prokuratorowi. Funkcję Rzecznika Praw Rolników będzie pełnił prezes Krajowej Rady Izby Rolniczych.

W przypadku nieprzyjęcia proponowanych rozwiązań, rolnicy w wielu przypadkach zostaną sami ze swoimi problemami.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

➤ Nie

Przyjęte rozwiązania dotyczące wprowadzenia do porządku prawnego instytucji Rzecznika Praw Rolników jest zbliżone do rozwiązań w dziedzinie praw przedsiębiorców. Przedstawione rozwiązania są symetryczne w stosunku do instytucji Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców.

I. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Proponowane przepisy dotyczące Rzecznika Praw Rolników są spójne z obowiązującym stanem prawnym, w tym w szczególności z przepisami dotyczącymi innych rzeczników, głównie zaś z przepisami regulującymi funkcjonowanie Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców. Proponowane rozwiązania są zgodne z Konstytucją RP, w tym konstytucyjną zasadą ochrony praw i wolności obywatelskich. Projekt ustawy przewiduje przepis przejściowy w zakresie powołania Rzecznika w trakcie obecnej kadencji prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych, tj. w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie ustawy. Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Działalność Rzecznika Praw Rolników ma również służyć kontroli przestrzeganiu wobec rolników prawa Unii Europejskiej. Projekt ustawy przewiduje wejście w życie ustawy z dniem 1 stycznia 2026 r. Termin ten zgodny z regulacjami zawartymi w ustawie z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461).

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy będzie oddziaływał na rolników, którzy są istotną grupą zawodową, której dochody uzależnione są nie tylko od wahań koniunkturalnych, ale także od ryzyka o charakterze przyrodniczym. Rolnicy są coraz mniej liczną grupą społeczną na obszarach wiejskich, dlatego też ich działalność powinna podlegać specjalnej ochronie, a na państwie powinien spoczywać obowiązek zapewnienia tej grupie społecznej bezpieczeństwa działalności i jej wsparcia. Rolnicy zgłaszają potrzebę ochrony swojej działalności produkcyjnej w związku z napływem na obszary wiejskie ludności z miast i pojawiającymi się w związku z tym konfliktami sąsiedzkimi skutkującymi nawet postępowaniami sądowymi. Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego państwa wymaga ochrony rolników gwarantujących to bezpieczeństwo.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projektowana ustawa będzie miała wpływ na rynek pracy i ubezpieczenia społeczne, gdyż Rzecznik Praw Rolników będzie mógł brać udział w postępowaniach w sprawach cywilnych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, o których mowa w przepisach ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, jeśli stroną będzie rolnik, który wyrazi pisemną zgodę na udział Rzecznika oraz jeżeli Rzecznik brał udział w postępowaniu administracyjnym poprzedzającym postępowanie sądowe – na prawach przysługujących prokuratorowi. Projektowane rozwiązania poprzez zwiększenie ochrony praw i słuszných interesów rolników będą budować większą odporność gospodarstw rolnych, co pozytywnie wpłynie na stabilność ich rozwoju gospodarczego.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Projekt ustawy będzie miał wpływ na budżet państwa, gdyż będzie wymagał zwiększenia budżetu w części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw rolnictwa. Zgodnie z projektem ustawy, minister właściwy do spraw rolnictwa będzie corocznie udzielał Rzecznikowi dotacji celowej na realizację jego zadań. Projekt ustawy określa w latach 2026-2035 maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na wykonywanie zadań przez Rzecznika w wysokości 90 mln zł, w tym corocznie 9 mln zł (ok. 6 mln rocznie na wynagrodzenia osób zatrudnionych w biurze Rzecznika - radców prawnych lub adwokatów, oraz 3 mln rocznie na koszty administracyjne). Projekt ustawy nie będzie miał wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt ustawy będzie wymagał dodatkowych środków w części 32 – Rolnictwo, której dysponentem jest minister właściwy do spraw rolnictwa.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ Nie

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

Warszawa, 14 lipca 2025 r.

BEOS-WPEiM-1408/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-III.020.2023.5.2025

Data wpływu 14.07.25r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o Rzeczniku Praw Rolników (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Mirosław Maliszewski)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt przewiduje ustanowienie Rzecznika Praw Rolników (dalej: Rzecznik). Zgodnie z proponowaną ustawą Rzecznik ma stać na straży praw rolników, wykonując swoje zadania w celu wzmocnienia ochrony ich słuszych interesów, w szczególności w zakresie niezakłóconego prowadzenia działalności rolniczej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i z poszanowaniem dobrych obyczajów, oraz mając na względzie zachowanie funkcji produkcyjnych wsi (art. 1 projektu).

Projekt określa w szczególności: zasady powołania i odwołania Rzecznika oraz jego zastępcy (art. 3-4 projektu); organizację Biura Rzecznika i działalność pełnomocników terenowych (art. 5 oraz art. 13 projektu); zadania, kompetencje i obowiązki Rzecznika (art. 6-12 oraz art. 15-17 projektu); zasady finansowania wydatków związanych z funkcjonowaniem Rzecznika (art. 14 oraz art. 18 projektu).

Proponowana ustawa zakłada, że funkcję Rzecznika będzie pełnił prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych (dalej: KRIR). Minister właściwy do spraw rolnictwa powinien powołać Rzecznika w terminie 7 dni od dnia wyboru prezesa KRIR. Odwołanie Rzecznika powinno nastąpić w przypadku odwołania z funkcji prezesa KRIR albo wygaśnięcia mandatu prezesa KRIR (art. 3 projektu).

Wśród zadań Rzecznika wymieniono: 1) opiniowanie projektów aktów normatywnych; 2) pomoc w organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej; 3) współpracę z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi; 4) inicjowanie i organizowanie działalności edukacyjnej oraz informacyjnej (art. 6 projektu).

Zgodnie z projektem w zakresie ochrony praw rolników Rzecznik będzie mógł m.in. występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo wydanie lub zmianę innych aktów normatywnych; informować właściwe organy nadzoru lub kontroli o dostrzeżonych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu organów administracji publicznej; wnosić skargę nadzwyczajną; brać udział w postępowaniu w sprawach cywilnych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – na prawach przysługujących prokuratorowi; zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi (art. 7 projektu).

Podjęcie czynności przez Rzecznika nastąpi z urzędu lub na wniosek (art. 8 projektu).

Projekt zawiera także regulacje odnoszące się do przetwarzania danych osobowych (art. 11 projektu).

Proponowana ustawa przewiduje nowelizację ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹ (art. 15 projektu), ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi² (art. 16 projektu) oraz ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym³ (art. 17 projektu).

Proponowana ustawa ma wejść w życie 1 stycznia 2026 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Analiza przedmiotu proponowanej ustawy wymaga uwzględnienia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE⁴ (dalej: RODO).

RODO ustanawia przepisy o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz przepisy o swobodnym przepływie danych osobowych (art. 1 ust. 1 RODO). Akt ten ma zastosowanie do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych (art. 2 ust. 1 RODO).

Zgodnie z RODO „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej (osobie, której dane dotyczą); możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1264, ze zm.

² Dz. U. z 2024 r. poz. 935, ze zm.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 622, ze zm.

⁴ Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, s. 1, ze zm.

na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej (art. 4 pkt 1 RODO). Pod pojęciem „przetwarzanie” należy rozumieć operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie (art. 4 pkt 2 RODO).

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

W art. 11 projektu przewidziano możliwość przetwarzania danych osobowych przez Rzecznika. Przepis ten wymaga oceny co do zgodności z RODO.

W art. 6 RODO wskazano podstawy przetwarzania danych osobowych w ogólności. Zgodnie z wymienioną regulacją przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy (i w takim zakresie, w jakim) spełniony jest co najmniej jeden z określonych w tym przepisie warunków.

W art. 10 RODO określono podstawy przetwarzania danych osobowych dotyczących wyroków skazujących oraz czynów zabronionych lub powiązanych środków bezpieczeństwa. Stosownie do tego przepisu przetwarzanie wymienionych kategorii danych osobowych powinno być dokonywane: 1) na podstawie art. 6 ust. 1 RODO oraz 2) wyłącznie pod nadzorem władz publicznych lub w oparciu o przepisy prawa UE lub prawa państwa członkowskiego przewidujące odpowiednie zabezpieczenia praw i wolności osób, których dane dotyczą. Zgodnie z art. 10 RODO wszelkie kompletne rejestry wyroków skazujących powinny być prowadzone wyłącznie pod nadzorem władz publicznych.

Zgodnie z art. 11 projektu Rzecznik będzie mógł przetwarzać wszelkie informacje niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań, w tym dane osobowe. Nie będzie mógł przetwarzać danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych. Ponadto, nie będzie mógł przetwarzać danych genetycznych, danych biometrycznych oraz danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej. Rzecznik będzie mógł przetwarzać dane osobowe, o których mowa w art. 10 RODO wyłącznie w celu ochrony słuszych interesów rolników przy realizacji swoich ustawowych zadań. Rzecznik będzie mógł dopuścić do przetwarzania danych osobowych osoby posiadające pisemne upoważnienie. Warunkiem udzielenia upoważnienia

będzie pisemne zobowiązanie się osoby upoważnionej do zachowania przetwarzania danych osobowych w poufności.

Analiza art. 11 projektu prowadzi do wniosku, że proponowana regulacja spełnia kryteria przetwarzania danych osobowych określone w RODO.

W odniesieniu do przetwarzania przez Rzecznika danych osobowych na podstawie art. 6 RODO jako podstawę przetwarzania należy wskazać art. 6 ust. 1 lit. e RODO, określający, że przetwarzanie danych osobowych jest zgodne z prawem wówczas, gdy jest ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. Ponadto, jak stanowi ust. 3 przywołanego przepisu, podstawa przetwarzania musi być określona w prawie Unii Europejskiej lub w prawie krajowym, zaś w odniesieniu do celu przetwarzania musi być niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi.

W zakresie przetwarzania przez Rzecznika szczególnych kategorii danych osobowych określonych w art. 10 RODO jako podstawę przetwarzania należy wskazać przywołany wyżej art. 6 ust. 1 lit. e RODO. Ponadto należy wskazać, że przetwarzanie będzie możliwe wyłącznie pod nadzorem władz publicznych, a projektowany art. 11 będzie stanowił podstawę prawną przetwarzania danych wymaganych na podstawie RODO, ograniczając zakres przetwarzania do realizacji ustawowych zadań Rzecznika.

Należy uznać, że proponowane rozwiązania w zakresie, w którym dotyczą ochrony danych osobowych, nie są sprzeczne z przepisami RODO.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o Rzeczniku Praw Rolników nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 14 lipca 2025 r.

BEOS-WPEiM-1409/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. *SPS-III, 020.203, 6, 2025*

Data wpływu *14.07.2025r.*

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o Rzeczniku Praw Rolników (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Mirosław Maliszewski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a ust. 1 regulaminu Sejmu

Projekt przewiduje ustanowienie Rzecznika Praw Rolników (dalej: Rzecznik). Zgodnie z proponowaną ustawą Rzecznik ma stać na straży praw rolników, wykonując swoje zadania w celu wzmocnienia ochrony ich słuszych interesów, w szczególności w zakresie niezakłóconego prowadzenia działalności rolniczej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i z poszanowaniem dobrych obyczajów, oraz mając na względzie zachowanie funkcji produkcyjnych wsi (art. 1 projektu).

Projekt określa w szczególności: zasady powołania i odwołania Rzecznika oraz jego zastępcy (art. 3-4 projektu); organizację Biura Rzecznika i działalność pełnomocników terenowych (art. 5 oraz art. 13 projektu); zadania, kompetencje i obowiązki Rzecznika (art. 6-12 oraz art. 15-17 projektu); zasady finansowania wydatków związanych z funkcjonowaniem Rzecznika (art. 14 oraz art. 18 projektu).

Proponowana ustawa zakłada, że funkcję Rzecznika będzie pełnił prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych (dalej: KRIR). Minister właściwy do spraw rolnictwa powinien powołać Rzecznika w terminie 7 dni od dnia wyboru prezesa KRIR. Odwołanie Rzecznika powinno nastąpić w przypadku odwołania z funkcji prezesa KRIR albo wygaśnięcia mandatu prezesa KRIR (art. 3 projektu).

Wśród zadań Rzecznika wymieniono: 1) opiniowanie projektów aktów normatywnych; 2) pomoc w organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej; 3) współpracę z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi; 4) inicjowanie i organizowanie działalności edukacyjnej oraz informacyjnej (art. 6 projektu).

Zgodnie z projektem w zakresie ochrony praw rolników Rzecznik będzie mógł m.in. występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo wydanie lub zmianę innych aktów normatywnych; informować właściwe organy nadzoru lub kontroli

o dostrzeżonych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu organów administracji publicznej; wnosić skargę nadzwyczajną; brać udział w postępowaniu w sprawach cywilnych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – na prawach przysługujących prokuratorowi; zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi (art. 7 projektu).

Podjęcie czynności przez Rzecznika nastąpi z urzędu lub na wniosek (art. 8 projektu).

Projekt zawiera także regulacje odnoszące się do przetwarzania danych osobowych (art. 11 projektu).

Proponowana ustawa przewiduje nowelizację ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹ (art. 15 projektu), ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi² (art. 16 projektu) oraz ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym³ (art. 17 projektu).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów, które mają na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o Rzeczniku Praw Rolników **nie stanowi projektu ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1264, ze zm.

² Dz. U. z 2024 r. poz. 935, ze zm.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 622, ze zm.